

## Finansal Veri Erişimi ve Ödemeler Paketi

27 Tem 2023

Avrupa Komisyonu ("**Komisyon**"), "Finansal Veri Erişimi ve Ödemeler Paketi"ni ("**Paket**") 28 Haziran 2023 tarihinde yayımladı. Böylelikle, Avrupa Birliği ("**AB**") kapsamında ödeme sistemleri de dahil olmak üzere finans sektörünü düzenleyen mevzuatta önemli değişiklikler yapılması ile ilgili büyük bir adım atıldı. Komisyon, ödeme ve finans sektörünü dijital ça ile senkronizasyonunu arttırmayı, elektronik ödemelerde rekabeti iyileştirmeyi ve tüketicilerin verilerini güvenli bir şekilde paylaşılmasını sağlayacak -ki bu vesile ile işlem sayısı artabilecek- finansal ürün ve hizmetlere erişim imkanını sunmayı hedeflemiştir.

Komisyon, ayrıca, ödeme hizmeti sektörünün gittikçe büyüdüğünü ve 2021 yılında, 184.2 Trilyon Avro olan değerinin dört yıl öncesine göre 240 Trilyon Avro seviyesine yükseldiğinin altını çizmiştir. Ekonomik büyümenin yanı sıra "daha sofistike" türde dolandırıcılık vakaları'nın ortaya çıkmasına dikkat çekerek, tüketicilerin risk altında olduğunu ve güvenin etkilendiğini vurgulamaktadır. Paket, Komisyon'un ifade ettiği üzere "AB'nin finansal sektörünün amaca uygun ve süregelen dijital dönüşüme ve tüketiciler için sunduğu risklere ve fırsatlarla uyum sağlamasını" amaçlamaktadır. Paket ile temel olarak aşağıdaki yasal düzenlemeler ele alınmıştır:

- Ödeme Hizmeti Direktifi 3 (Payment Service Directive 3 "**PSD3**")
- Ödeme Hizmetleri Yönetmeliği (Payment Service Regulation 1, "**PSR1**")
- Finansal Veri Erişimi Yönetmeliği (Financial Data Access Regulation, "**FIDA**")

İlgili mevzuat düzenlemelerine ilişkin detaylar aşağıdaki şekilde ele alınabilmektedir:

### 1. Ödeme Sistemi Sektörü Kapsamında Getirilen Düzenlemeler

Paket kapsamında PSD3 ve PSR1 ile ödeme sektöründe dört hedefi gerçekleştirmek amaçlanmıştır:

*Tüketici koruması ve ödeme sektörüne olan güveni güçlendirmek:* Öneriler, kullanıcıların daha güvende hissetmelerini sağlayacak önlemleri içermektedir. Bu sayede dolandırıcılık ve kötüye kullanım riski azaltılacak ve kullanıcıların ödemelere olan güveni artacaktır.

*Açık bankacılık hizmetlerinin rekabet gücünün artırılması:* Açık bankacılık, bankalarla banka dışı kuruluşlar arasında veri paylaşımını sağlayan bir hizmettir. Öneriler, bu alanda rekabeti teşvik edecek düzenlemeleri içermektedir. Böylelikle, yeni oyuncuların pazara girişi kolaylaşacak, inovasyon teşvik edilecek ve kullanıcılara daha geniş bir hizmet seçeneği sunulacaktır.

*Üye Devletlerde uygulamayı iyileştirmek için denetim yetkilerinin ve yükümlülüklerinin düzenlenmesi:* Paket ile üye devletlerdeki uygulama sürecini daha tutarlı ve etkili hale getirmek amacıyla denetim yetkileri ve yükümlülükleri düzenlenmektedir. Bu doğrultuda, farklı üye devletler arasında uyum ve iş birliği sağlanacak ve ödeme hizmetlerinin etkin bir şekilde yönetilmesi mümkün olacaktır.

*Banka dışı kuruluşların ödeme sistemlerine ve banka hesaplarına erişiminin düzenlenmesi:* Öneriler, bankalarla banka dışı kuruluşlar arasındaki dengeyi sağlamak ve rekabeti teşvik etmek amacıyla ödeme sistemlerine ve banka hesaplarına erişimi kolaylaştıran düzenlemeleri içermektedir. Bu kapsamda, banka dışı kuruluşlar daha fazla fırsat elde edecek ve sektördeki elit olmayan oyun alanı azalacaktır.

Söz konusu bu hedeflerin gerçekleştirilmesi sektör oyuncularının daha güvenli ve rekabetçi bir ödeme ortamında yer almalarını sağlayacak ve finansal sektörün gelişimine katkıda bulunacaktır.

## PSD2'den PSD3'e

PSD2 olarak bilinen Revize Ödeme Hizmetleri Direktifi EU 2015/2366'nın, Ocak 2016'da yürürlüğe girmesini izleyen süreçte, başta tüketici alışkanlıkları da tetiklemesi ile ödeme, finans ve e-ticaret sektörlerinde büyük değişimler ve hızlı gelişmeler yaşanmıştır. PSD2 ise söz konusu bu değişim ve gelişmeler karşısında piyasanın ve tüketicinin korumasının sağlanmasında yetersiz kaldı. İlk olarak, [2020 Perakende Ödemeler Stratejisi](#) ile gündeme gelen bu hususa ilişkin çalışmalar, Komisyon'un, Mayıs 2022 itibarıyla mevzuatta değişiklik yapılmasına yönelik istisnaları ile ivme kazandı. Paket ile 2022 yılından bu yana yapılan çalışmalar ve istisnaların ardından, PSD2'nin ilgisizliğini iyileştirmek için PSD3 için büyük bir adım atıldı.

PSD2, Avro olsun olmasın bütün para birimlerini kapsayan tüm elektronik ödemeler ve bu kapsamda gerçekleştirilen veri paylaşımaları için AB'nin mevcut yasal çerçevesidir. Tüketicinin korunması, işlemlerin güvenliğine, ödeme hizmeti sağlayıcıların (Payment Service Provider, "PSP") lisans almasına ve denetlenmesine ilişkin kuralları içermektedir. Ayrıca, PSD2 ile dolandırıcılığın azaltılması amacıyla Güçlü Müşteri Kimlik Doğrulaması (Strong Customer Authentication, "SCA") düzenlenmiştir. SCA, dolandırıcılığı azaltmayı ve çevrimiçi ödeme yapanlara ek bir koruma katmanı sağlamayı hedefleyen bir güvenlik önlemi olup; Komisyon açıklamasında, SCA kullanımı 2020-2021 yılları arasında ödeme sistemlerinin kullanımdan kaynaklı dolandırıcılığın %50 azaltılmasını vurgulanmıştır. PSD2 her ne kadar olumlu düzenlemeleri ele alsa da; yeni oyuncuların piyasaya girişiyle birlikte inovasyonların hızlı gelişimi ile mevzuatın bazı alanlarında belirsizlikler ve boşlukların ortaya çıkması da görülmüştür.

Komisyon, PSD2'de olduğu gibi, finansal kuruluşların lisans alması ve denetlenmesine ilişkin düzenlemeleri, AB üye devletlerin ulusal yetkisini de tanıyarak direktif ile ele almıştır. PSD3'ün Avrupa Parlamentosu ve Konsey'ine sunulduktan sonra kabul edilmesi ile PSD2'nin yürürlükten kaldırılarak AB üye devletlerinin ulusal yasalarıyla PSD3 ile uyumlaştırılma sürecinin başlaması beklenmektedir. Öte yandan, İkinci Elektronik Para Direktifi (Direktif 2009/110/EC) PSD3'ün uygulama tarihinden itibaren geçerli olmak üzere yürürlükten kaldırılacak (PSD2 gibi) ve yeni lisanslama rejimine geçişle ilgili geçiş hükümleri olacaktır.

## PSR1

PSR1 ile ödeme hizmeti sektöründeki tarafların (PSP ve tüketici) temel hak ve yükümlülükleri düzenlenmiş olup; ödeme hizmeti sağlayıcıların dolandırıcılıkla ilgili bilgileri birbirleriyle paylaşmaları olanak tanıyarak ödeme dolandırıcılığıyla "mücadele etmek ve hafifletmek" amaçlanmaktadır. Ayrıca PSR1 ile tüketicilerin farkındalığın artırılması, müşteri kimlik doğrulama kurallarıyla güçlendirmek, dolandırıcılığa maruz kalan tüketicilerin iade haklarını korumaları, güvenliyet ve ödemelerde alışıcıların IBAN (uluslararası banka hesap) numaralarını hesap isimleriyle uyumunu kontrol etmek için bir sistem oluşturmak zorunlu kılınmaktadır. PSR1, yasalaşma sürecini olumlu bir şekilde tamamlanmasını ve akabinde AB üye devletleri tarafından uygulanacaktır.

## Paketin Ödeme Sektörü Açısından Önemli Başlıkları

- Ödeme hizmeti sağlayıcıların yönelik davranış kuralları AB genelinde doğrudan ve tutarlı bir şekilde uygulanabilmesi için mevcut PSD2 kurallarıyla PSR1 ile değiştirilmesi önerilmektedir.
- Ödeme kuruluşlarının dolaylı olarak değil, doğrudan ödeme sistemlerine katılmalarıyla sağlanmasını hedeflenmektedir. Böylelikle, ödeme kuruluşlarının bankalar aracılığıyla değil, doğrudan ödeme sistemlerine erişim sağlamaları amaçlanmıştır olup; ödeme süreçleri daha hızlı ve verimli bir şekilde gerçekleştirilebilecektir.
- IBAN doğrulamasının tüm kredi transferlerine uygulanması önerilmektedir. Bu, ödeme kuruluşlarının işlem yaparken alışıcıların hesap numaralarıyla isim arasındaki uyumsuzlukları tespit etmelerini sağlayacak ve dolandırıcılığı azaltacaktır.

Paket ile getirilen düzenlemeler ile Türkiye'deki ödeme ve finans sektörü mevzuatı karışıklaştırıldığında her ne kadar benzer kaygılar ve hedeflerin olduğu görülse de uygulama esas itibarıyla bazı farklılıklar mevcuttur.

Türkiye, AB düzenlemelerini yakından takip etmekte olup; hatta On Birinci Kalkınma Planı içerisinde "Açık bankacılık hukuki altyapısının güçlendirmek amacıyla AB Ödeme Hizmetleri Direktifi 2 ile mevzuat uyumu sağlanacaktır." hedefi açıkça belirtilmiştir. PSD2'ye uyum sağlama süreci kapsamında; "Açık Bankacılık" kavramının tanımlanması ve düzenlendiği "Bankaların Bilgi Sistemleri ve Elektronik Bankacılık Hizmetleri Hakkında Yönetmelik" 15 Mart 2020 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanarak 1 Temmuz 2020'de yürürlüğe girmiştir. Öte yandan, yine bu kapsamda 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun'da da yapılan değişiklikler ile birlikte PSD2'ye uygun olarak Açık Bankacılık hizmetleri olan konsolide edilmiş bilgilerin sunulması (AISP) ve ödeme emri başlatma (PISP) hizmetleri tanımlanmıştır. Bu doğrultuda, yukarıda belirttiğimiz üzere Paket ödeme sektöründe daha geniş bir kapsam ele alınmakta olup; özellikle açık bankacılık hizmetlerinin rekabet gücünü artırmayı, üye devletlerde uygulamayı iyileştirmek için denetim yetkilerinin düzenlenmesini ve ödeme kuruluşlarının doğrudan ödeme sistemlerine katılmaları sağlamayı hedeflemektedir. Ancak Türkiye'deki mevzuat, ödeme hizmetlerinin düzenlenmesini, lisanslandırılması ve denetlenmesini; tüketicinin korunması ve finansal istikrar konuları ile sınırlı olarak düzenlenmiştir.

Öte yandan, Türkiye'de finans sektörü ise; Bankacılık Kanunu'nun yanı sıra Finansal Kiralama, Faktoring ve Tasarruf Finansman Şirketleri Kanunu, Finansal Kiralama, Faktoring, Finansman ve Tasarruf Finansman Şirketlerince Kullanılacak Uzaktan Kimlik Tespiti Yöntemlerine ve Elektronik ortamda özetleme ilgisinin Kurulmasına ilişkin Yönetmelik, Faktoring Şirketlerinde Uygulanacak Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik, Finansal Kiralama, Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Kurulu ve Faaliyet Esasları Hakkında Yönetmelik gibi çeşitli düzenlemeler kapsamında ele alınmaktadır. Yukarıda da detaylı bir şekilde anlatıldığını üzere FIDA ile müşterilere, veri paylaşımı ilgisinde daha fazla şeffaflık ve kontrol sağlanmasıyla birlikte, veri paylaşımında artan güven, müşterilerin daha yenilikçi ve uygun maliyetli finansal hizmetler arasından seçim yapmaları olanak tanıyarak, yeni fırsatlar sunmaktadır. Türkiye'de ise bu konular daha farklı yasal düzenlemeler altında ele alınmaktadır. Ancak, özellikle, finansman şirketleri özelinde düzenlenen Finansal Kiralama Faktoring ve Finansman Şirketlerinin Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine ilişkin Tebliğ uyarınca birincil sistem verilerine ilişkin oldukça katı düzenlemeler mevcuttur. Mevcut düzenlemeler kapsamında birincil sistem verilerinin kullanımı ve muhafazasına ilişkin sınırların olması ve tüketicinin birincil sistem verileri üzerindeki hakları detaylı bir şekilde ele alınmamıştır. FIDA'nın inovasyonu desteklerken tüketicinin de haklarını koruma adına aldıkları yaklaşımlar; henüz Türk mevzuatında yerini almamış, çeşitli mevzuat altındaki dağınık yapıya ise uygulamada belirsizlikler yaratmıştır.

Gelecekte, Türkiye'deki ödeme ve finans sektörü mevzuatında AB düzenlemelerine daha fazla uyumlu olması ve teknolojik gelişmelerin göz önünde bulundurulması beklenen bir dizi değişiklik gerçekleşebilir. Açık Bankacılık kavramının hukuki altyapısının güçlendirilmesi süreci AB düzenlemelerine uyum sağlamayı amaçlayan daha fazla düzenleme yapılmasıyla devam edebilir. Veri paylaşımı konusunda daha fazla şeffaflık, kontrol ve güvenlik önlemlerinin getirilmesi beklenen bir gelişme olarak ortaya çıkabilir. Finans sektörü geniş bir kapsama sahip olması, daha inovatif finansal ürün ve hizmetler sunulması, bu kapsamda tüketici haklarının daha iyi korunması ve finansal istikrarın sağlanması için yeni düzenlemeler yapılması muhtemeldir. Türkiye'nin diğer ülkelerle iş birliği ve uluslararası standartlara uyum çabaları sürdürmesi beklenmektedir.

## Kaynakça:

- Avrupa Birliği için Perakende Ödemeler Stratejisine ilişkin Komisyon Bildirisi için bkz. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52020DC0592>
- Finansal Veri Erişimi Yönetmeliği (Financial Data Access Regulation, "FIDA") için bkz. [https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-proposal-financial-data-access-regulation\\_en.pdf](https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-proposal-financial-data-access-regulation_en.pdf)
- Avrupa Komisyonu tarafından yayımlanan Bilgi Formu için bkz. [https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-payments-fida-factsheet\\_en.pdf](https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-payments-fida-factsheet_en.pdf)

- Ödeme Hizmeti Direktifi 2 bkz. [https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-report-payment-services-directive-review\\_en.pdf](https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-report-payment-services-directive-review_en.pdf)
  - Ödeme Hizmeti Direktifi 3 bkz. [https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-proposal-payment-services-directive\\_en.pdf](https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-proposal-payment-services-directive_en.pdf)
  - Ödeme Hizmeti Yönetmeliği bkz. [https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-proposal-payment-services-regulation\\_en.pdf](https://finance.ec.europa.eu/system/files/2023-06/230628-proposal-payment-services-regulation_en.pdf)
- 

## Related Attorneys

- [DR. E. SEYFİ MOROĞLU, LL.M.](#)
- [BURCU TUZCU ERSİN, LL.M.](#)
- [CEYLAN NECİPOĞLU, PH.D, LL.M.](#)